

Onomasztikai kutatócsoport: Mai Magyar Digitális Helynévtár

Kutatási program:

1. A kutatási előzmények

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézete a magyar névtani kutatások nemzetközileg is elismert központja. Ilyen irányú kutatásai az elmúlt másfél évtizedben komoly pályázati támogatásokban részesültek, emellett PhD, habilitációs és akadémiai doktori értekezések készültek e témakörökben. A tanszék munkatársai nemzetközi és hazai konferenciákon, valamint tanulmányokban és főképpen „A Magyar Névarchívum Kiadványai” című sorozat eddig megjelent 15, valamint az „Onomastica Uralica” eddigi 7 kötetében ismertették kutatási eredményeiket.

2. A kutatási program

Az Onomasztikai munkacsoport az egyén és a közösség fontos identitásjelölő nyelvi eszközeinek, a tulajdonneveknek a vizsgálatára vállalkozik elsősorban, és kognitív alapon közelíti meg a beszélők névkompetenciáját, és tárja fel az ide vágó forrásanyagot. A munkacsoport tervezett kutatásai alapvetően kettős célkitűzést fogalmaznak meg.

1. Az újabb kori helynevek vizsgálatára irányuló részterület azt kutatja, hogy a modern kori mai helynévkincs milyen módon vesz részt az egyéni és a közösségi identitástudat kiépülésében.

- E vizsgálatok egyik iránya Debrecen környékére (Hortobágy, Hajdúság, Bihar) koncentrál: adatbázis és multimedialis névtár kialakítását célozza meg, valamint meg kívánja alapozni a „Magyar Helynévkönyvek” című sorozatot. A program két éves futamideje alatt a megye északi részének helynévtörténeti adatbázisa készül el, valamint megjelentetjük a Hajdúhát térségének adattárát is.
- A modern kori helynévkincs feldolgozásának másik irányaként egy élőnyelvi helynévi adatbázis létrehozását valósítjuk meg, ahol a névgyűjtés hatókörét a határokon túlra is ki kívánjuk terjeszteni. A program első részében a dél-dunántúli helynévi adatbázis kialakítását végezzük el.
- E két vizsgálati irányhoz szorosan kapcsolódik egy harmadik részterület is, amely nem elsősorban a helynevekkel, hanem az azokban fontos szerepet kapó közszói réteggel, a földrajzi köznevekkel foglalkozik. A program keretében létrehozzuk a mai magyar földrajzi köznevek adatbázisát, illetőleg ennek felhasználásával megszerkesztjük a földrajzi köznevek szótárát.

2. A témához kapcsolódó (helynévi) alapkutatások

Nem az előbb vázolt helynévi adatbázisokra épülnek ugyan, de onomasztikai témájúak azok a munkák, amelyeket a programban részt vevő kutatók (a saját kutatási témáikhoz kapcsolódóan) megjelentetni szándékoznak. Ennek keretében várhatóak a következő magyar nyelvű **monográfiák:** Györffy Erzsébet: Folyóvíznevek az ómagyar korban, Reszegi Katalin: Hegynevek a középkori Magyarországon.

3. Az Onomasztikai munkacsoport nagy hangsúlyt fektet egyúttal nemzetközi kutatási programok megvalósítására is, mivel csakis a más nyelvekkel való összehasonlítás révén tárhatók fel teljességükben a magyar nyelv névrendszereinek sajátosságai.

- Az „Onomastica Uralica” című folyóirat az uráli nyelvek névkutatásának fóruma évek óta, amelyben angol és orosz nyelven jelentetünk meg e körbe tartozó tanulmányokat. Az eddig napvilágot látott 7 kötetben 15 ország mintegy 80 névkutatójától adtunk

közre nemzetközi szerkesztőbizottság által elfogadott és lektorált írásokat. A program két éves futamideje alatt a folyóiratnak további két számát jelentetjük meg, benne a munkacsoport által elért eredmények tanulmányokban történő közzétételével.

- Ugyancsak nemzetközi vonatkozású az a kutatási projekt, amely egy sajátos kultúr-névtípus, a templomcíméből lett településnevek európai történetét igyekszik nemzetközi szerzőgárda közreműködésével, egységes szempontrendszer alapján feltárni. A programban — amelynek eredményeként angol nyelvű kötet megjelentetését is tervezzük — a magyar szakemberek mellett német, osztrák, olasz, francia, spanyol, cseh, lengyel névkutatók vesznek részt (Tóth Valéria szerk.: *Patrociny settlement names in Europe. Onomastica Uralica 8.* Debrecen–Helsinki).

Ez utóbbi két szállal az Onomasztikai munkacsoport elsődleges célja az, hogy a magyarországi névkutatás eredményeit a nemzetközi tudományos élet vérkeringésébe minél hatékonyabban bekapcsolja.